

Рис. 2. Показник тест-дослідження ФНК у пацієнтів до і після курсу занять

В середньому рівень функціонування верхніх кінцівок у трьох пацієнтів покращився на 27,28 %, функціонування нижніх кінцівок на 23,08 %, що підтверджує ефективність розробленої програми фізичної реабілітації осіб з переломом шийного відділу хребта.

Отже, виконання фізичних вправ за методикою пропріоцептивної нейром'язової фасилітації та проведення занять на системі підвісів дозволяють відновити пропріоцептивну імпульсацію, яка викликає вісцерально-моторні рефлeksi різної складності, наслідком чого є поліпшення трофіки внутрішніх органів і систем, що сприяє нормалізації функцій. При цьому провідним елементом рефлексорної регуляції є нейрогуморальний апарат, який реалізує рефлексорний вплив на вегетативну сферу організму.

Перспективи подальших досліджень полягають у вдосконаленні реабілітаційних програм та розширенні спектру засобів фізичної терапії з метою підвищення ефективності фізичної реабілітації осіб з наслідками переломів шийного відділу хребта.

Література:

1. Адлер С., Беккерс Д., Бак М. ПНФ на практике / Под ред. Буйловой Т. В. Springer, 2014. 365 с.
2. Качесов В. А. Основы интенсивной самореабилитации. М.: Издательская группа «БДЦ-ПРЕСС», 2007. 200 с.
3. Качесов В. А. Основы интенсивной реабилитации. Травма позвоночника и спинного мозга. Кн. 1. М.: Элби, 2002. 126 с.
4. Мухін В. М. Фізична реабілітація. К.: ЗАТ «Книга», 2015. 470 с.

Стаття надійшла до редакції 21.11.2018 р.

Lytvynenko V. A.
Lohvyn Y. O.

Литвиненко В. А.
Логвин Я. О.

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL THERAPY, ERGOTHERAPY WITH THE USE OF ART THERAPY TECHNOLOGIES

In the article theoretically grounded professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy with the use of art therapy technologies.

Key words: *ergotherapy, art therapy, physical therapy, professional competence.*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ АРТ-ТЕРАПІЇ

У статті теоретично обґрунтовано професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії з використанням технологій арт-терапії.

Ключові слова: ерготерапія, арт-терапія, професійна підготовка, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Ерготерапія – це комплекс реабілітаційних заходів, який спрямований на відновлення повсякденної діяльності людини з урахуванням наявних фізичних обмежень [1].

Для України ерготерапія – порівняно новий метод реабілітації. В даний час в Україні є цілий ряд серйозних медико-соціальних проблем, пов'язаних з погіршенням здоров'я населення, таких як прогресуюча депопуляція, висока смертність населення від нещасних випадків, травм, отруєнь, зростання інвалідизації населення [3].

У систему ерготерапії входить складний реабілітаційний комплекс заходів, який спрямований на відновлення природної, повсякденної діяльності людини із урахуванням наявних патологічних змін і фізичних обмежень. Тому, серед ефективних методів підготовки майбутніх фахівців являється арт-терапія, яка є провідною формою професійної реалізації, продуктивність якої обумовлюється цілями й цінностями спілкування, прийнятими всіма його суб'єктами за норму індивідуальної поведінки [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даною проблематикою займалися: Л. О. Вакуленко (2010), І. В. Таран (2016), І. Р. Мисула (2005), В. А. Епіфанов (2005), А. А. Модестова (2010), Н. Ф. Дементьєвої (2009). Педагогічні засади арт-терапії висвітлюються в науковому доробку В. Анісімова, А. Байєре, О. Булатової, В. Гришиної, А. Козир, Л. Лебедевої, Д. Мерфі, Н. Миропольської [7].

Мета – теоретично обґрунтувати можливості арт-терапії щодо її застосування в професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Об'єкт – професійна підготовка фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Предмет – педагогічні умови, щодо застосування арт-терапії в професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії засобами арт-терапії в процесі навчання.

Методи дослідження: аналіз даних спеціальної наукової та методичної літератури; соціологічні методи (опитування); педагогічні методи (педагогічне спостереження, педагогічний експеримент), психологічні методи.

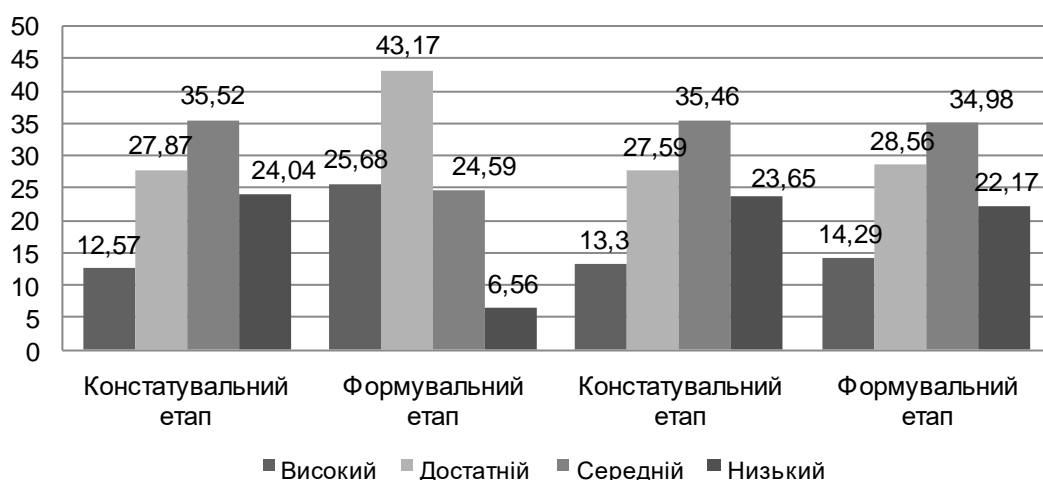
Викладення основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів. Актуальний стан сформованості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної терапії, ерготерапії засобами арт-терапії вимагає створення програми експериментальної роботи, яка включає методикку вимірювання рівня професійної підготовки та компетентності майбутніх фахівців (досліджуваних), її діагностику та етапи. Ефективним формуванням професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії засобами арт-терапії в умовах навчання в університеті залежить від спеціально організованої навчально-педагогічної, художньо-пізнавальної, акторської діяльності студентів [6].

Нами було співвіднесено систему критеріїв і показників з теоретично обґрунтованою структурою, побудовану відповідно до визначених вимог професійної підготовки, а саме: перцептивний компонент – з соціально-перцептивним критерієм, мотиваційно-емоційний компонент – з мотиваційним критерієм, когнітивний компонент – з освітньо-професійним критерієм, організаційно-діяльнісний компонент – з практичним критерієм, рефлексивно-оцінювальний компонент – з результативним критерієм [5].

Розроблена експериментальна програма дозволяє удосконалити процес формування професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії із застосуванням арт-терапії під час навчання в університеті. А саме, розроблена система критеріїв, показників та рівнів професійної підготовки студентів буде доцільна при проведенні моніторингів ефективності навчально-виховного процесу професійної підготовки у ВНЗ. Розроблена програма оцінки рівня професійної підготовки може бути використана як в індивідуальній, так груповій і фронтальних формах для аналізу й самоаналізу професійного зростання студентів; реалізація створеної методики, дозволить підвищити об'єктивність результатів професійної підготовки; застосування методики сприяє формуванню в учасників діагностики мотивації до формування професійної підготовки загалом або скорегувати рівень прояву окремих критеріїв [8].

Побудована нами програма експериментальної роботи складалася з 2 етапів: констатувальний та формувальний.

Рис. 1. Зміна рівнів прояву соціально-перцептивного критерію після формувального етапу експерименту, у %

Констатувальний етап педагогічного експерименту передбачав апробацію у навчально-виховному процесі основної групи технологію формування професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії засобами арт-терапії в умовах навчання в університеті та педагогічні умови, що лежать в основі її впровадження.

Формувальний етап педагогічного експерименту був спрямований на повторне вимірювання та оцінку рівня професійної підготовки учасників експерименту, порівняння результатів групи порівняння та основної для встановлення рівня ефективності технології та педагогічних умов [9].

Для перевірки даних дослідження було проведено повторну діагностику, порівняння результатів яких буде свідчити про ефективність проведеної на формульованому етапі науково-дослідної роботи. Проаналізуємо отримані за кожним критерієм результати дослідження [7].

Соціально-перцептивний критерій визначає сформованість професійно значущих рис досліджуваних, самооцінку та експертну оцінку прояву показників якого висвітлена в рис. 1.1 в порівнянні з констатувальним етапом.

З рис. 1. бачимо, що зміни рівня прояву соціально-перцептивного критерію в процесі підготовки майбутніх фахівців групи порівняння є позитивними, але коливаються в межах 3%, що тим самим не призводять до перерозподілу рівнів. Тобто, традиційно побудований процес фахової підготовки не дозволяє якісно вплинути на результати навчання. Це свідчить про ефективність застосування впливу арт-педагогічних методів на становлення та формування професійно важливих якостей особистості досліджуваних студентів [10].

Мотиваційний критерій професійної підготовки є визначальним у структурі досліджуваного явища, оскільки визначає характер спрямованості особистості студентів фізичної терапії, ерготерапії – структуру їх мотивів, інтересів, потреб, цінностей та ставлень, дані порівняння констатувального та формульованого етапу висвітлено в рис. 2.

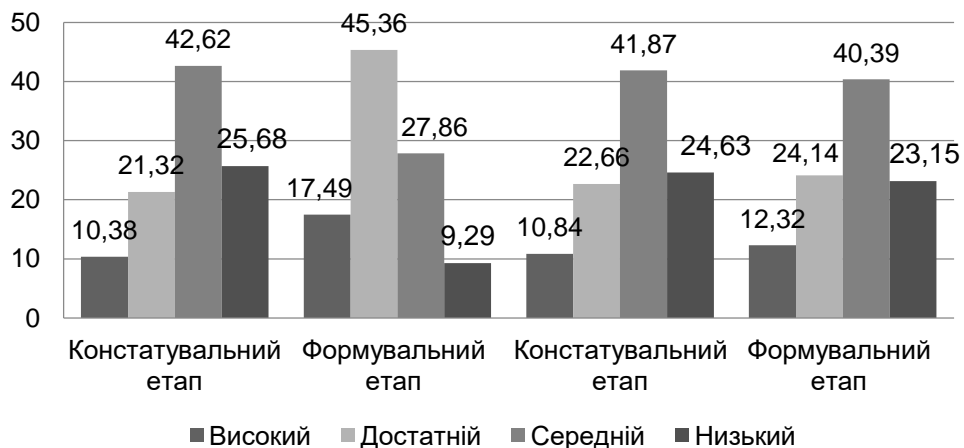
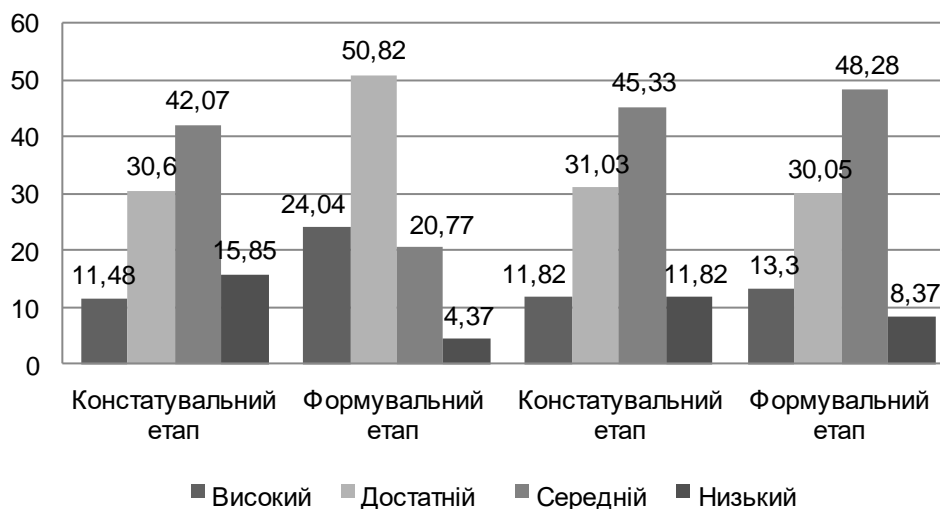

Рис.2. Зміна рівнів прояву мотиваційного критерію після формульованого етапу експерименту, у %

З рис. 3. бачимо, що в основній групі змінився характер розподілу досліджуваних за рівнями прояву мотиваційного критерію: після формульованого етапу експерименту найбільший відсоток притаманний достатньому рівню – 45,36% студентів. Натомість, в групі порівняння на обох етапах експерименту найвищий показник належить середньому рівню прояву мотиваційного критерію [2].

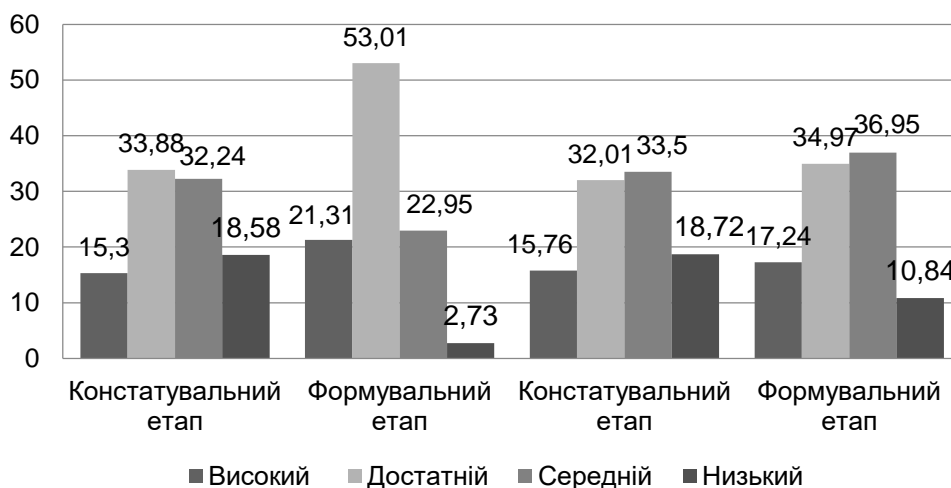
Освітньо-професійний критерій професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, відображає дію особистісних здібностей та якостей, а також спрямований на рівень оволодіння студентами професійними знаннями (рис. 3).

Рис. 3. Зміна рівнів прояву освітньо-професійного критерію після формувального етапу експерименту, у %

Саме, після формувального етапу експерименту кількість його учасників з низьким рівнем досліджуваної якості в основній групі становить 4,37%, в групі порівняння – 8,37%; відповідні дані для середнього рівня: 20,77% і 48,28% досліджуваних [2].

Практичний критерій відображає практичні результати професійної підготовки студентів результати його повторної діагностики висвітлено в рис. 1.4.

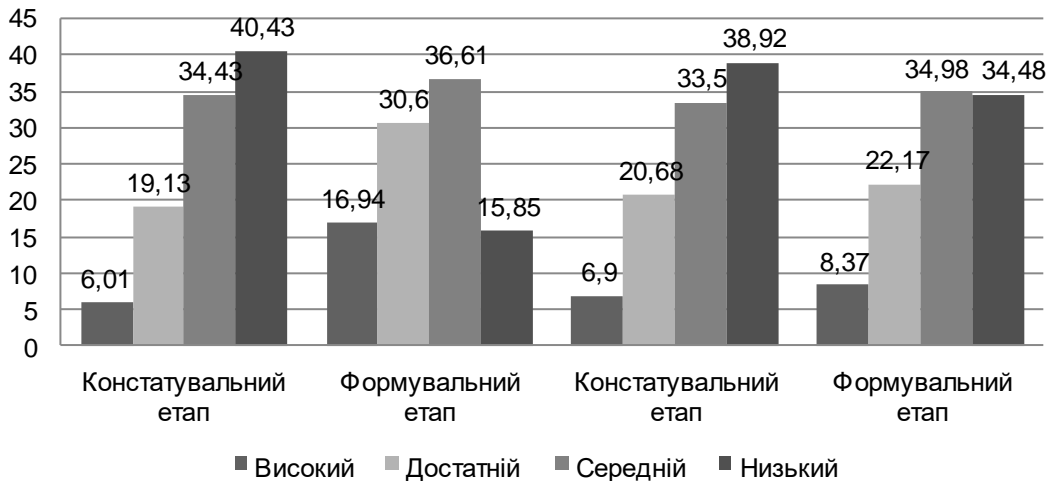

Рис. 4. Рівні прояву практичного критерію професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії на формувальному етапі

Після формувального етапу експерименту оцінка студентами основної групи рівня їх професійних умінь та досвіду становить 4,12 балів (3,48 бали на констатувальному етапі); групи порівняння – 3,48 балів (проти 3,38 балів на констатувальному етапі). Там самим, найнижче студенти основної групи оцінюють показник П5 (3,5 бали), але на констатувальному етапі цей показник становив 2,8 бали, тобто зростання спостерігається [4].

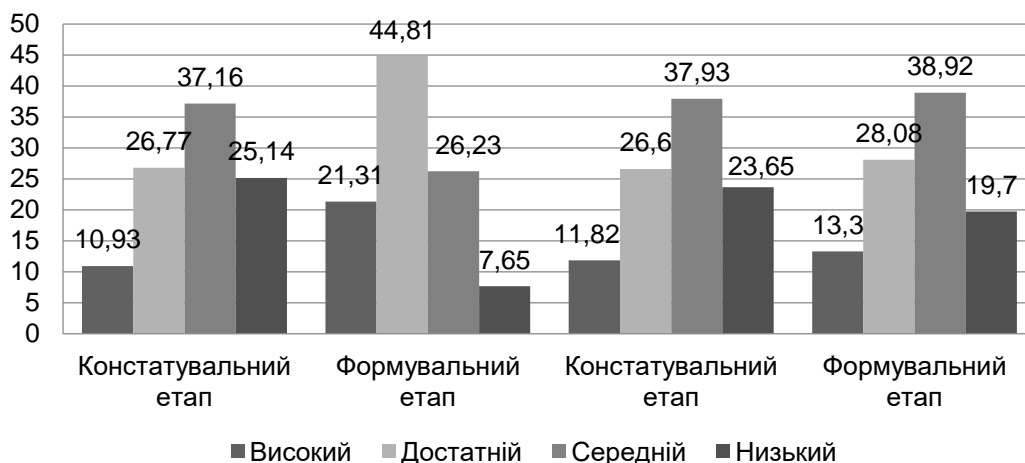

Рефлексивний критерій професійної підготовки визначає здатність досліджуваних до самоаналізу цілей, процесу та результатів фахової підготовки та формування професійної майстерності (рис. 5).

Рис. 5. Зміна рівнів прояву практичного критерію після формувального етапу експерименту, у %

Порівняння середніх результатів опитування порівняльної та основної групи відображає цю тенденцію: оцінки студентів групи порівняння – 2,96 бали, основна – 3,48 балів (різниця значень 0,52 бали); експертів групи порівняння – 2,78 балів, основної групи – 3,38 балів з різницею в 0,6 бали. На констатувальному етапі експерименту нами було виявлено найнижчі результати оцінювання досліджуваними саме рефлексивного критерію; запровадження технології формування професійної підготовки майбутніх фахівців засобами арт-терапії в умовах навчання в університеті дозволило їх значно підвищити [5].

Рис. 6. Рівні професійної підготовки майбутніх фахівців на формувальному етапі, у %

Тобто, запроваджена технологія формування професійної підготовки майбутніх фахівців із застосуванням засобів арт-терапії в умовах навчання в університеті

дозволила комплексно вплинути на всі складові професійної підготовки та змінити розподіл учасників основної групи за рівнями професійної майстерності (рис. 6).

Результати порівняльного аналізу даних порівняльної та основної групи до і після формульованого етапу педагогічного експерименту свідчать про ефективність запровадженої технології формування професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії засобами арт-терапії в умовах навчання в університеті [7].

Отже, проведена нами експериментальна робота не вичерпує усіх аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в умовах університету. Подальшого вивчення потребують питання організації міждисциплінарних зв'язків у процесі фахового навчання; забезпечення організаційних і психолого-педагогічних умов неперервної мистецької освіти; характеристики й оцінки впливу аудиторних і позааудиторних форм професійного навчання [10].

Перспективи подальших досліджень. Вбачаємо у необхідності комплексного обґрунтування очікуваних результатів професійної підготовки в університеті майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії та відповідної побудови навчально-виховного процесу із застосуванням засобів арт-терапії.

Список використаної літератури

1. Анисимов В. П. Искусство и нравственность к проблеме определения предмета арт-педагогике / В. П. Анисимов // Современные проблемы науки и образования. – 2009. – №2. – С. 7 – 9.
2. Антоненко Т. Л. Цінності і смисли як компоненти компетентності / Т. Л. Антоненко // Психологічні науки : Зб. наук. праць. – 2009. – № 50. – С. 86 – 90.
3. Булатова О. С. Арт-педагогический подход в образовании / О. С. Булатова. – Тюмень : Изд-во ТГУ, 2004. – 230 с.
4. Гандрабура О. На шляху до компетентності / О. Гандрабура // Директор школи. – 2008. – №46. – С. 21 – 26.
5. Гончаренко С. У. Методологія / С. У. Гончаренко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 312 – 313.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : [навч. посібник] / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
7. Литвиненко В. А. Застосування засобів арттерапії у логопедичній роботі з дітьми, які мають особливості психофізичного розвитку начальний посібник для студентів вищих навчальних закладів – Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. – 184.
8. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р.Мисули, Л. О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 405 с.
9. Верховодова Р. А. Зарубежный опыт применения арт-педагогике как система интегративного применения элементов искусства в образовательном процессе / Р. А. Верховодова, Р. А. Галустов : [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/zarubezhnyy-opyt-art-pedagogiki-kaksistema-integrativnogo-primeneniya-elementov-iskusstva-v-obrazovatelnomprotsesse>.
10. Мыськова Н. И. Проблемы и перспективы арт-педагогике в повышении квалификации педагогов дополнительного образования по формированию эстетической картины мира у учащихся / Н. И. Мыськова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/18_DNI_2011/Pedagogica.htm.

Стаття надійшла до редакції 22.11.2018 р.